

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 144/09-28

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 17. septembra 2009 v senáte zloženom z predsedu Lajosa Mészárosa a zo sudcov Juraja Horvátha a Sergeja Kohuta v konaní o sťažnosti J. K., B., zastúpenej advokátkou JUDr. J. H., B., ktorou namieta porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava II v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 243/2006, takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo J. K. na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava II v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 243/2006 p o r u š e n é b o l o .

2. Okresnému súdu Bratislava II v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 243/2006 p r i k a z u j e konať bez zbytočných priet'ahov.

3. J. K. p r i z n á v a finančné zadost'učinenie v sume 2 000 € (slovom dvetisíc eur), ktoré je Okresný súd Bratislava II p o v i n n ý vyplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Bratislava II j e p o v i n n ý uhradiť J. K. trovy konania v sume 292,38 € (slovom dvestodevät'desiatdva eur a tridsaťosem centov) na účet jej právnej zástupkyne JUDr. J. H., B., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. II. ÚS 144/09-15 z 9. apríla 2009 prijal na ďalšie konanie sťažnosť J. K. (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namietala porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava II (ďalej aj „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 243/2006.

Z obsahu sťažnosti vyplýva, že sťažovateľka podala 14. februára 2006 na Okresnom súde Bratislava I žalobu o určenie neplatnosti kúpnopredajnej zmluvy z 10. apríla 1992 a o náhradu škody z choroby z povolania. Spis bol z dôvodov miestnej príslušnosti odstúpený na namietaný okresný súd 27. apríla 2006. Od uvedenej doby je spis na Okresnom súde Bratislava II. Sťažovateľka sa o stave veci niekoľkokrát informovala a napriek sľubom sa vo veci nekonalo a nekoná. Preto 17. marca 2008 podala sťažnosť predsedníčke tohto súdu, ktorá uznala opodstatnenosť jej sťažnosti, avšak vo veci sa naďalej

nekonalo. Podľa názoru sťažovateľky nejde o komplikovanú právnu vec a sama sa nepodieľala na prieťahoch v konaní.

Vzhľadom na uvedené podstatné skutočnosti sťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd v danej veci nálezom takto rozhodol:

„1) Postupom Okresného súdu Bratislava II. v právnej veci o určenie neplatnosti kúpnopredajnej zmluvy zo dňa 10. 4. 1992 a o náhradu škody z choroby z povolania vedenej pod spisovou značkou 8C 243/06 bolo porušené základné právo sťažovateľky na súdnu a inú právnu ochranu uvedené v čl. 48 ods. 2, ako aj právo na spravodlivé súdne konanie zaručené v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

2) Okresnému súdu Bratislava II. sa v konaní vedenom pod spisovou značkou 8C 243/2006 prikazuje konať vo veci bez zbytočných prieťahov.

3) Sťažovateľke sa priznáva primerané finančné zadosťučinenie v sume 6.640 Eur(...), ktoré je jej Okresný súd Bratislava II. povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4) Okresný súd Bratislava II. je povinný nahradiť sťažovateľke trovy konania vo výške 289,74 Eur vrátane DPH(...) k rukám jej právnej zástupkyne - advokátky JUDr. J. H., so sídlom B. do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto rozhodnutia.“

Na základe výzvy ústavného súdu sa k sťažnosti vyjadrila predsedníčka okresného súdu podaním sp. zn. Spr. 2062/2009, ktorá okrem iného uviedla:

„(...) navrhujem, aby ústavný súd rozhodol, že právo sťažovateľky na súdnu ochranu a spravodlivý proces v konaní tunajším súdom porušené bolo len čiastočne, a priznal sťažovateľke finančné odškodnenie podľa vlastnej úvahy.

Návrh sťažovateľky bol podaný na tunajší súd dňa 27. 04. 2006, dňa 07. 04. 2008 bol spis predložený na Krajský súd v Bratislave na rozhodnutie o nesúhlase s postúpením veci z Okresného súdu Bratislava I. Krajský súd v Bratislave uznesením č. k. 20 NcC/12/2008 dňa 30. 04. 2008 rozhodol, že nesúhlas tunajšieho súdu s postúpením veci nie je dôvodný. Dňa 09. 06. 2008 bol úpravou daný pokyn na doručenie uznesenia Krajského súdu v Bratislave účastníkov. Následne 03. 06. 2009 bol vo veci nariadený termín pojednávania na deň 22. 06. 2009, pojednávanie bolo odročené na deň 09. 09. 2009.

Časový odstup od doručenia návrhu po predloženie spisu na rozhodnutie o nesúhlase s postúpením veci ako aj následne do vytyčenia prvého termínu pojednávania bol spôsobený zaťaženosťou, práceneschopnosťou a veľkosťou oddelenia sudcu Mgr. R. P., ktorý vec vybavuje.

Na základe uvedených skutočností musím konštatovať, že vo veci bol zistený prietah v konaní spôsobený konajúcim sudcom.

Netrvám na ústnom pojednávaní, navrhujem upustiť od ústneho pojednávania, keďže nemožno od neho očakávať ďalšie objasnenie veci.“

Právna zástupkyňa sťažovateľky 29. mája 2009 listom oznámila, že súhlasí s upustením od ústneho pojednávania.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich stanoviskami k opodstatnenosti sťažnosti dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci namietaného porušenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

II.

Z obsahu sťažnosti a k nej priložených písomností, z vyjadrenia označeného porušovateľa práva a z obsahu na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu ústavný súd zistil tento priebeh a stav konania vedeného na okresnom súde pod sp. zn. 8 C 243/2006:

- 14. februára 2006 sťažovateľka podala na Okresnom súde Bratislava I žalobu „o určenie neplatnosti kúpno predajnej zmluvy zo dňa 10. 4. 1992 a o náhradu škody z choroby z povolania“; vec bola zaevidovaná pod sp. zn. 24 C 16/06,

- 27. apríla 2006 Okresný súd Bratislava I vec z dôvodu miestnej nepríslušnosti postúpil Okresnému súdu Bratislava II; vec bola zaevidovaná pod sp. zn. 8 C 243/2006,

- 9. apríla 2008 bol spis doručený Krajskému súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) z dôvodu nesúhlasu Okresného súdu Bratislava II s postúpením veci,

- 6. júna 2008 bol spis vrátený Okresnému súdu Bratislava II s uznesením krajského súdu sp. zn. 20 NcC 12/2008 z 30. apríla 2008, ktorým rozhodol, že nesúhlas okresného súdu s prenesením príslušnosti nie je dôvodný,

- 22. júna 2009 sa uskutočnilo pojednávanie, ktoré bolo odročené na 9. september 2009.

III.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'účinenie.

Predmetom konania pred ústavným súdom bolo posúdenie, či postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 243/2006 dochádza k porušovaniu základného práva

sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov(...)

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná(...)

Ústavný súd si pri výklade práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie veci v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03).

Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo, alebo nebolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov garantované v čl. 48 ods. 2 ústavy, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitosť veci, správanie účastníka konania a postup súdu (napr. I. ÚS 41/02). V súlade s judikatúrou ESLP ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02). Podľa rovnakých kritérií ústavný súd postupoval aj v danom prípade.

Ústavný súd konštatuje, že predmetom napadnutého občianskoprávneho konania je aj „náhrada škody“, t. j. vec, ktorej povaha (spor o zdroje príjmov sťažovateľky) si vyžadoval osobitnú starostlivosť všeobecného súdu o naplnenie účelu súdneho konania, čo okrem iného znamená, že všeobecný súd má povinnosť organizovať svoj procesný postup tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a skončená (§ 100 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku) a aby sa čo najskôr odstránil stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa naň osoba obrátila so žiadosťou o rozhodnutie (pozri napr. I. ÚS 145/03, I. ÚS 142/03, I. ÚS 19/00).

1. Pokiaľ ide o kritérium zložitosti veci, ústavný súd konštatuje, že dĺžka posudzovaného konania nebola závislá od zložitosti veci. Napokon ani predsedníčka okresného súdu vo svojom vyjadrení nepoukázala na skutkovú alebo právnu zložitost' predmetnej veci.

2. Pri posudzovaní správania sťažovateľky ústavný súd nezistil žiadnu závažnú okolnosť, ktorá by mala byť osobitne zohľadnená na jej ťarchu pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v napadnutom konaní k zbytočným priet'ahom, teda dĺžka napadnutého konania nebola vyvolaná správaním sťažovateľky.

3. Napokon sa ústavný súd zaoberal postupom okresného súdu v predmetnej veci a konštatuje, že okresný súd bol v danej veci bez akýchkoľvek dôvodov dlhodobo nečinný, a to minimálne v období od 27. apríla 2006 do 9. apríla 2008 (dva roky). Uvedená nečinnosť okresného súdu nie je ničím ospravedlniteľná, pretože počas dvoch rokov nevykonával vo veci úkony, ktoré mali smerovať k odstráneniu právnej neistoty, v ktorej sa sťažovateľka v predmetnej veci počas súdneho konania nachádzala, čo je základným účelom práva zaručeného v citovanom článku ústavy a dohovoru (pozri napr. I. ÚS 41/02). Uvedené obdobie nečinnosti okresného súdu bez akýchkoľvek zákonných dôvodov treba považovať za zbytočné priet'ahy v konaní, ktoré sú z ústavnoprávneho aspektu netolerovateľné. Vzhľadom na uvedenú dlhodobú nečinnosť ústavný súd konštatuje, že v napadnutom konaní došlo k priet'ahom, ktoré neboli spôsobené zložitost'ou veci ani správaním účastníkov konania, ale v dôsledku postupu súdov. Ústavný súd opakovane zdôrazňuje, že pri posudzovaní toho, či bolo porušené právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov, posudzoval postup súdu, a nie to, či toto právo bolo porušené činnost'ou (nečinnost'ou) alebo postupom konkrétneho sudcu vybavujúceho danú vec. V tejto súvislosti ústavný súd už uviedol, že ústava v čl. 48 ods. 2 zaväzuje predovšetkým súdy ako garantov spravodlivosti, aby prijali príslušné opatrenia umožňujúce prerokovanie veci, a teda vykonanie spravodlivosti bez zbytočných priet'ahov. I keď nie všetky nástroje na vyriešenie tzv. objektívnych okolností sa nachádzajú v dispozičnej sfére vedenia súdu či konajúceho sudcu, nemožno systémové nedostatky v oblasti výkonu spravodlivosti pripisovať na ťarchu účastníkov súdneho konania (pozri napr. I. ÚS 119/03).

Vzhľadom na uvedené dôvody ústavný súd vyslovil porušenie základného práva sťažovateľky na prerokovanie predmetnej veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy a práva zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru, tak ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia v bode 1.

4. V nadväznosti na tento výrok a v záujme efektívnosti poskytnutej ochrany sťažovateľke ústavný súd vo výroku tohto rozhodnutia v bode 2 prikázal okresnému súdu podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde konať vo veci bez zbytočných prietáhov.

5. Podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd priznať tomu, koho základné právo alebo sloboda sa porušili, aj primerané finančné zadosťučinenie.

Sťažovateľka z dôvodu vzniknutej právnej neistoty navrhla priznať primerané finančné zadosťučinenie v sume 6 640 €.

Vzhľadom na okolnosti danej veci ústavný súd dospel k názoru, že len konštatovanie porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy nie je dostatočným zadosťučinením pre sťažovateľku. Ústavný súd preto uznal za odôvodnené priznať sťažovateľke aj finančné zadosťučinenie podľa citovaného ustanovenia zákona o ústavnom súde, ktoré podľa zásad spravodlivosti s prihliadnutím na všetky okolnosti zisteného porušenia práv sťažovateľky v napadnutej veci, ako i vzhľadom na povahu veci (náhrada škody) považuje za primerané v sume 2 000 €.

Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia v bode 3.

6. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o náhrade trov právneho zastúpenia sťažovateľky, ktoré jej vznikli v dôsledku jej právneho zastúpenia v konaní pred ústavným súdom.

Ústavný súd priznal úhradu trov právneho zastúpenia za dva úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia a podanie sťažnosti) v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 2 a § 14 ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Úhrada za jeden úkon právnej služby vykonaný v roku 2009 spolu s režijným paušálom (6,95 €) predstavuje sumu 122,85 €. Úhrada za tieto úkony právnej služby zvýšená o DPH vo výške 19 % podľa § 18 ods. 3 vyhlášky a podľa § 27 zákona č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov predstavuje celkovú sumu 292,38 €.

Vzhľadom na uvedené ústavný súd o uplatnených trovách konania sťažovateľky rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 4 výroku tohto rozhodnutia.

7. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou rozhodnutia uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 17. septembra 2009